

paper work

masterarbete av Hanna Liljenberg
smyckekonst avancerad nivå
Högskolan för Design och Konsthantverk, HDK
handledare; Tore Svensson
examinator; Karin Johansson
2011

innehållsförteckning

3	sammanfattning, bakgrund
5-6	material, papper
7	shellack / lim
9	tekniker / inspiration
12	teckning
15	svart
16	butoh
17	mode
19	formerna
21	kragen
22	baksidor
23	slutsats
24-37	paper work
39	källförteckning
40	bildindex

paper work

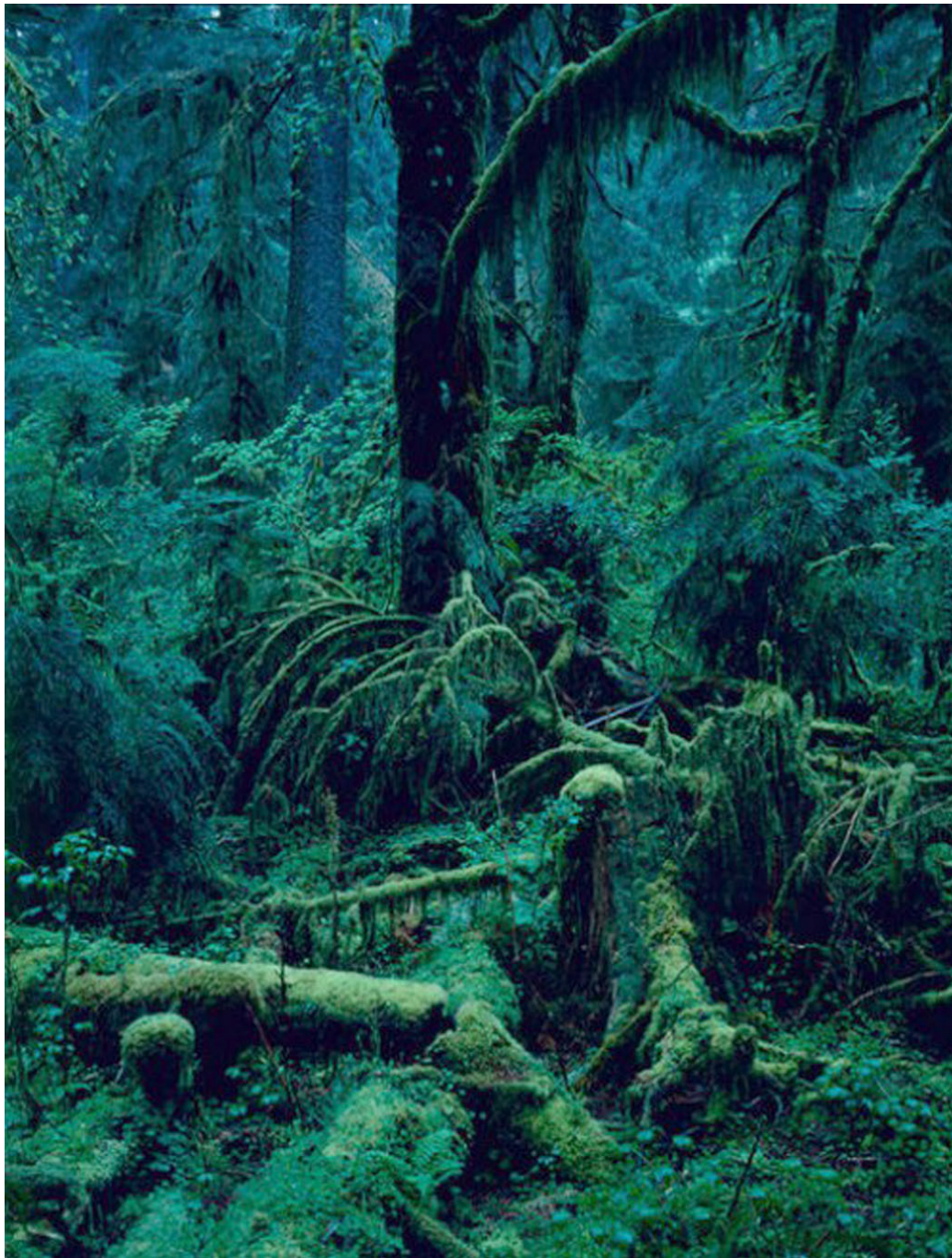
Inspirerad av naturens vackra råhet har jag velat ge form åt min egen svärtade flora. En växtlighet baserad på materialet papper som i smyckeformat får pryda din kropp. Jag låter uppreparandet av en och samma sorts klippta form långsamt, långsamt bilda en massa. Jag tilltalas av att kunna ge min tid åt detta fragila och oftast vardagliga material och göra det till något bärbart, något närvarande.

Bakgrund:

I somras under min utbytestermin på Hiko-Mizuno, College of Jewelry i Tokyo, Japan kom jag i kontakt med arbeten från fotografen Yoshihiko Ueda. Jag blev märkligt fascinerad av hans bildserie Quinault Series (exempel sid.4). Fotografierna förstärker de mörkt grönbå tonerna i urskogens nästan undervattensliknande färgskala. Efter att ha sett och inspirerats av dessa ville jag ge form åt en egen sorts flora i smyckeformat. Det blev en svärtad växtlighet med dragning åt det maskinella. Jag attraheras av korsningen mellan det organiska och det stelt konstruerade.

I den smyckeserien använde jag mycket tunn järnplåt som jag svärtade med hjälp av linolja eller urushi - en japansk lack. Uttrycket i dessa smycken (bild sid. 5) tilltalar mig men där fanns en önskan att ge plats åt större och gärna lättare former. Den tunna plåten hade likheter med papper och jag undrade om jag kunde göra liknade former i just papper utan att de förlorade kvalitet. Jag ser framför mig organismer som växer och sträcker ut sig över den mänskliga kroppen och jag tilltalas av tanken om att du måste anpassa dig efter vad du bär. Här började tankar om mitt examensarbete gro och de ledde mig så småningom fram till följande frågeställningar:

- Hur blir materialet papper intressant i ett smyckesammanhang?
- Med vilket slags papper och med vilka former kan jag uppnå starkast uttryck?
- Hur viktig är bärbarheten av slutresultatet?
- Vad betyder färgen svart för mig och mina smycken?

material

Papper. I mitt examensarbete har jag i första hand valt att fokusera på papperet som grundmaterial. Jag har tidigare arbetat med materialet i smyckesammanhang och vill nu utforska det vidare. Vilka uttryck kan jag få? Kan jag ge pappret starkt värde trots dess fragilitet? Kan jag forma/ behandla det så att man inte ens förstår vad materialet är? Jag vill testa olika lacker och liknande för att se hur de kan ändra papprets yta och kvalitet. Med papper som material kan jag göra större volymer utan att oroa mig för tyngd.

I början var det otroligt viktigt för mig med papprets yta och struktur. Jag testade därför en mängd olika sorters svarta papper med olika gräng och tjocklek och provade ut mina former på dem. Jag köpte även tunna akvarellpapper som jag dränkte i trälim och tusch och fick på så vis en skiftande färgyta och ett rynkat hudlikt uttryck (bild. sid.6) och själva strukturen blev mycket spännande. Men snart var det tydligt att ju mer tilltalande yta jag tyckte att pappret hade desto mindre intressanta var de vikta formerna. Mest tillfredställande var de slätaste vanliga papperen. Här fick jag den skärpa som jag är ute efter.

I en butik specialiserad på papper i centrala Göteborg har jag hittat papper med bäst kvalitet för det uttryck jag önskar förmedla. Jag har arbetat i ett tjockare mattsvart papper som håller formen bra och inte blir tufsiga i kanterna som många papperssorter jag testat lätt blir. Ett annat papper jag använt mig av är ett gummiimpregnerat papper. Detta möjliggör att jag kan klippa riktigt tunna flikar och att de ändå håller formen. Först var jag tveksam till att göra tillägget att använda mig av det gummiimpregnerade pappret. Men jag beslutade mig för att det öppnade fler dörrar än vad det stängde och jag tycker istället att materialet har gett projektet nya möjligheter.

Först när jag skulle testa att framställa många olika sorters former så såg jag inte något problem med detta. Men med saxen i hand märkte jag att det är riktigt svårt att få fram en form som är så pass komplex. Den måste vara relativt lättklippt då jag behöver så många.

- Med små förändringar på modulens utseende kan jag variera texturen och ytan på formerna.
- Ju mer liknande varandra taggarna jag klipper är - desto mer stabil blir formen.
- För tjockt papper gör att pappret bryts där jag viker det och om jag använder för tunnt så blir formen ostabil.

Shellack. I arbetet tycker jag att det är intressant att utgå ifrån ytterligare ett organiskt material då jag i främst arbetar med papper. Shellacken ger dock en aningen gulbrun ton. Efter att ha besökt ett flertal materialbutiker hittade jag om inte klar så ändå en ljus tunn shellack som jag tycker fungerar bra. Andra lacker jag provat har inte gett lika lyckat resultat. Vid spraylackering blev ytan ojämn och jag kommer inte åt överallt. Jag tror att bästa sättet för mig är att långsamt behandla ytorna med tunn pensel. På så vis har jag full kontroll över lackeringen. Resultatet blir väldigt metalliskt och jag tycker om den känslan hos formen som annars är mycket organisk.

Lim. För att fästa pappersmodulerna mot varandra har jag uteslutande använt mig av snabblim. Det är det enda lim som möjliggör ett relativt snabbt arbete. Det stod dock snart klart att jag var tvungen att arbeta i dragskåp då limångorna inte var helt hälsovänliga. Limmet blir blankt då det stelnar men jag har främst använt det på modulernas undersidor och där smälter dess uttryck samman med shellackens.

tekniker

Origami. Jag vill betona att jag inte inriktat mig på origami. Jag tror att det är viktigt att understryka detta då många refererar direkt till origamin då jag nämner att mitt arbete handlar om papper. Att upptäcka en ny vikteknik eller att efterhärma en utarbetad sådan intresserar mig inte, istället vill jag ha den enskilda formen och upprepadet av den som arbetets konceptuella förutsättning. Jag tycker att det är ett intressant material värt att undersöka i ett smyckesammanhang.

Nel Linssen är ett exempel på en smyckekonstnär som arbetat med origami och undersökt materialet papper genom sitt vikande. När jag besökte München och Schmuckmässan i mars kom jag i kontakt med flera andra konstnärer som behandlade just papper. Ett par intressanta formgivare jag fann där är Flora Vagi och Attai Chen som båda hade papperet som grundmaterial men som gör tillägg av färg och andra material för spännande uttryck och ytor. Detta att göra materialtillägg intresserar mig men jag lämnar det till senare projekt. I nuläget tycker jag att det är intressant att begränsa mig till ett fåtal utvalda material.

motstående sida:

1. Nel Linssen
2. Flora Vagi
3. Attai Chen

1

2

3

Teckning. Innan jag började på HDK utbildade jag mig som målare, bland annat på Göteborgs Konstskola. Teckning är mycket viktigt för mig i min arbetsprocess. Jag strävar efter den skärpa som jag finner i bland annat Olle Skagerfors tecknande. (sid.11) Det är ett slags smutsig skärpa som fångslar mig. Jag hoppas kunna skapa detta sug hos mina smycken. Jag vill ge dem ett uttryck som gör att betraktaren vill titta en gång till och gå nära. Mina teckningar i *Paper work* är fokuserade på halsen. Vid varje tillfälle då jag fått chansen att fördjupa mig i ett område eller ämne har mina smycken varit just halssmycken av olika slag. Mitt kandidatexamensarbete trodde jag först skulle resultera i broscher men huvudfokus hamnade istället på tre halssmycken. Då själva arbetet med att framställa smyckeformerna i papper är mycket tidskrävande började jag tidigt att skissa fram tanken om ett smyckes utformning i blyerts. (sid.13,14)

Jag är mycket fascinerad av bärande och hållning. I mina första tankar rörande projektet var jag övertygad om att bästa sättet att göra smyckena var att bygga stommar och sedan fästa pappersformerna på dem. Att likt korsetter bygga broschkonstruktioner som omformar kroppen. Men ju mer jag arbetat med att fästa pappersformerna i varandra och på så vis bygga former, desto mindre har jag ett behov av dessa stommar. En stomme är nödvändig då man behöver något att stödjas emot och det behöver inte pappersformerna. De är såpass starka i sig själva, speciellt när jag lackar dem.

Med dessa tankar om bärande har jag velat placera mina smycken vid halsen, bröstet och huvudet för att ge dem största fokus och närvaro.

svart

Elegans, mystik, makt, melankoli, dysterhet, natt, kol, avgrund, lockelse, förmutning. Svärta har alltid tilltalat mig. Varför väljer jag den svarta monokroma ytan? Om jag skulle välja en annan färg så måste jag, åtminstone för mig själv, vara verkligen klar över vad den färgen ger för signaler. Om jag väljer vitt kan inget döljas. Lim och lack har en förmåga att gulna och det ger inte rätt uttryck på vit grund. Svärtan associerar jag med skuggor eller multnande växtdelar och jag inspireras fortfarande av fotografierna ur boken Quinault av fotografen Yoshihiko Ueda. Men inspirationen är snarare mitt minne av dem än de faktiska bilderna. Jag vill utveckla min egen svärtade flora och vara konsekvent i denna svärta som jag tycker ger djup åt formerna och det taktila.

Melankoli. Så varför dras jag till det mörka och skrämmande, det melankoliskt svåra? Det måste nästan alltid finnas kontraster eller motsättningar i det jag finner vackert. En attraktion eller spänning som uppstår och som varar längre än ögonblicket. Jag ser melankoli och vemod som nära besläktade men ändå djupt olika. Vemodet som en stilla molande skönhet, som en bild av något svårt men ack så vackert. Melankolin ser jag mer som ett tillstånd som är nattsvart och ledsam men där finns ofta stråk av något upphöjt och vackert som döljs i mörkret.

I mina smycken blir detta svarta något ytterst närvarande som du bär på utsidan kroppen. Kanske är det inte nödvändigt att få svaret på varför jag tilltalas av det svarta, kanske är det viktigare att jag låter tankar om svärtan vara närvarande i mitt arbete?

Butoh. Butoh är en japansk dansform som har sina rötter i efterkrigets Japan. Med helt vitmålade kroppar och total kroppskontroll utförs denna dans som en rå kontrast till den förfining som har varit det främsta idealet i japanska konstuttryck. Jag kom i kontakt med konsten då butohdansaren Carolin Lundblad –Frauke kontaktade mig för ett samarbete. Till hennes nattscen i föreställningen Void gjorde jag 2008 en större halskrage, ett hårsmycke samt dräkt (se bild ovan).

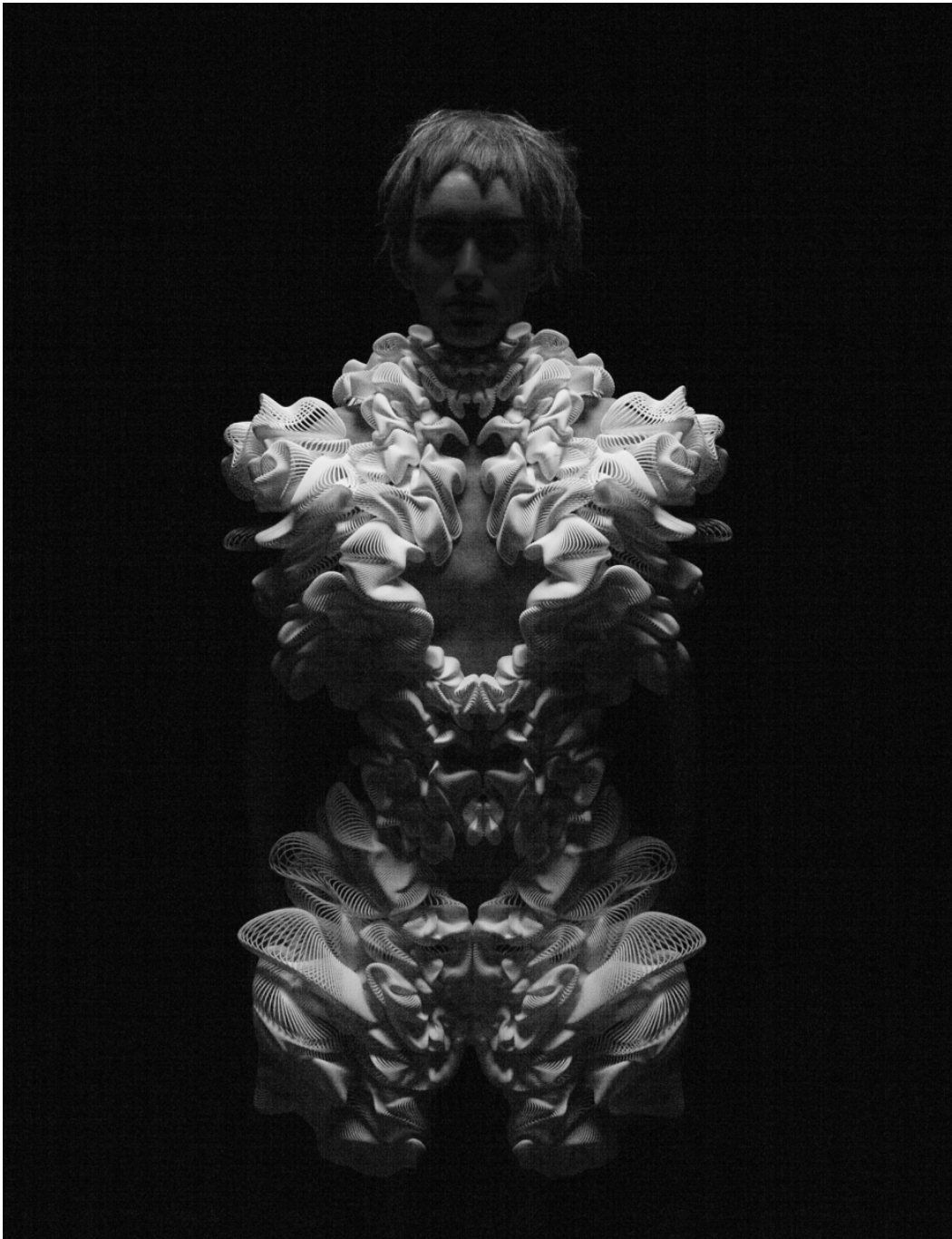
Genom detta samarbete har jag blivit mer och mer intresserad av dansformen och ser likheter i uttryckssätt hos dansen och mitt eget skapande. I butohdansen fokuserar jag främst på halsen och händerna som uttrycksmedel och inspiration till mitt eget arbete. Den allra största inom den dansen är för mig Kazuo Ohno.

Ett långsamt, långsamt växande/utvecklande är något jag starkt förknippar med dansen och detta är något som är framträdande i mina papperssmycken.

Mode. Jag inspireras mycket av modeskapare. Till exempel japanska Yohji Yamamoto (ovan) och holländska Iris von Herpen (sid.18). De är i mina ögon helt fenomenala med arbeten grundade på strukturer och skulptural volym. De jobbar ofta med svart och med former som kroppen får anpassa sig efter istället för tvärtom. Med siluetter utan paralleller till kroppens böljande. Självklart grundar sig plaggen på människokroppen men istället för att förstärka kroppens egna former ser jag det som att de bygger fram en egen siluett.

formerna

Mina former på smyckena i serien är abstrakt organiska. Jag har inspirerats av former som mossor, havstulpaner och lavar (sid.20). Jag vill dock inte ha alltför organiska former. Jag återkommer ständigt till spänningen mellan organiskt/mekaniskt i mitt arbete. Kan vara därför jag väljer det svarta och skärpan i modulernas formspråk? Figurativa former är helt bortvalt. Jag vill ha smyckena som ett slags växtlighet på människokroppen. Som ett givande förhållande dem emellan.

Jag har bland annat skissat fram en axelbrosch. Det vore intressant att göra fler kroppsspecifika papperssmycken. Till en axelbrosch kan man göra en totalböjd nål som gör att broschen blir hänvisad till en given plats på kroppen. Broschen ser ut att växa över axeln.

Kragen är det smycke i serien som jag ägnat mest tid åt. Både på grund av dess större storlek och för att jag har arbetat med den parallellt med de andra smyckena och utnyttjat de slutsatser jag kommit fram till med dem. Jag satt länge fast då jag hade utformat halva kragen och tänkte att jag skulle stanna där. Men kragen som smyckeform har alltid haft en central plats i mitt arbete och jag kände att det var viktigt för projektet och processen att jag fullföljde min första idé om en hel halskrage.

Samtidigt som jag arbetade med uppbyggandet av kragen testade jag att göra en broschform uppbyggd av moduler av olika storlek samt började bygga med formerna i lager ovanpå varandra. På så vis kunde jag få fram en mer massiv volym och ett mer spännande uttryck. Våldigt mosslikt och mer böljande än tidigare. Denna teknik överförde jag även på kragen och fick resultatet mer stabilt och ett än mer taktilt uttryck. Den möjliga nackdelen med denna teknik är att jag måste limma från ovansidan och limmet blir därmed synligt och jag kommer att behöva lacka även ovansidan vilket jag inte tänkt från början. Då ville jag ha ett blankt inre med en matt utsida. Nu kommer jag nog att lacka vissa delar även av utsidan men tror att jag genom detta får ett varierat djup och uttryck. Svärtan framträder olika på det lackade och det obehandlade pappret. (se detalj sid.8)

baksidor

Mina broscher blev alla individuella. Deras baksidor har många liknande kvaliteter men är olika i utförande. Formerna som är gjorda i gummibehandlat papper behövde en täckande stomme som kunde dölja sidorna/avsluten. Om jag kunde göra en konstruktion som förstärker ovansidans och undersidans olika uttryck? Där ovansidans organiska böljande fick stå i kontrast till undersidans mer uppbyggda formspråk? Jag tycker om att modulerna med små, små piggar i mängd har ett sådant systematiskt, klossliknande uppbyggt inre.

Jag ville använda mig av silver som material till baksidorna och jag sågade flikar i silverplåten med samma form som flikarna i pappersmodulerna. På så vis kunde jag på ett naturligt sätt integrera infattningen av själva pappersformen i metallösningen. Flikarna agerar funktion samtidigt som de samspelar med broschens formspråk. Hur jag satt nålen, som i varje fall är en dubbelnål, varierar beroende på stommens utförande. I ett par fall har jag löst på ett charner medan jag i andra fall sågat och vikt plåten och på så sätt förenat låslösningen med formen.

slutsats

Efter alla tankar om bärande och hållning har jag kommit underfund med att det främst handlar om att man måste vara närvarande då man bär ett av mina papperssmycken. På grund av dess ömtåliga karaktär blir du medveten om ditt bärande av både kroppen och smycket.

För att kunna förklara mitt skapande måste jag tydliggöra mina frågor. Oftast är frågorna så mycket viktigare än svaren.

Papperet känns som ett material med oändliga möjligheter och jag har bara börjat nosa på dess kvaliteter. Genom materialtillägg och undersökningar kan jag nå långt med det och jag ser fram emot att utforska det vidare.

paper work

källförteckning

Barthes, R översättning: Dahlbäck, J. *Teckentiket*. (1999) Stockholm: Symposion

Johannisson, K (2009) *Melankoliska Rum. Om ångest och sårbarhet i förfluten tid och nutid*. Stockholm: Bonnier

Mästerverk i papper, (Dokumentärfilm/SVTplay)
<http://www.svtplay.se/> 2010.10.01

Ohno, K & Ohno, Y, översättning: Barret, J *Kazuo Ohno's world - from without & within*. Middletown: Wesleyan University Press

Skagerfors, M. *Olle Skagerfors 1920-1997*. (2000) Göteborg: Göteborgs Konstmuseum (utställningskatalog)

- 4 Foto ur boken Quinault av Yoshihiko Ueda, bild hämtad från:
<http://www.actuphoto.com/14663-quinault-yoshihiko-ueda.html>
2011.05.17
- 5 Brosch. *Quinault1*. järn, urushi, stål. 2010. ca: 9x7x6cm
- 6 t.vä: papper indränkt i trälim och tusch
- 8 t.hö: den typ av modul som jag främst arbetat med
- 10 ovan: obehandlat mot lackat papper
- nedan: Lackning i dragskåp
1. Nel Linssen, bild hämtad från:
<http://www.nellinssen.nl/> 2011.05.16
2. Flora Vagi, bild hämtad från:
<http://www.floravagi.com/jewelry/paper> 2011.05.16
3. Attai Chen, bild hämtad från:
http://rosemarie-jaeger.de/Kuenstler_Chen2.html 2011.05.16
- 11 Skiss av Olle Skagerfors. Blandteknik 1983. bild hämtad från:
<http://www.skovde.se/skagerfors> 2011.05.17
- 13 Skiss för axelbroschen. Blyerts.
- 14 Skiss för halskragen. Blyerts
- 16 Frauke. från föreställningen Void. Foto: Karin Jonson
www.frauke.se
- 17 Bild hämtad från:
http://www.junglekey.com/search.php?query=Yohji_Yamamoto&strictlang=1&lang=en&adv=1&img=1&type=image 2011.05.16
- 18 Bild hämtad från:
www.irisvanherpen.com 2011.05.17
- 20 Bilder fritt hämtade ur googles bildsökmotor.
(sökord: mossa, havstulpaner, lavar. 2011.05.17)
- 21 halskrage, papper lim shellack
- 22 t.vä: Stomme med broschkonstruktion. Silver, fjäderstål.
t.hö: Stomme med broschkonstruktion. Silver, fjäderstål.
- 25-26 Brosch med matt ovansida och blankt inre. Papper, lim, shellack
silver, fjäderstål. ca: 12x7x5cm
- 27-28 Brosch helblank. Papper, lim, shellack, silver, fjäderstål.
ca:9x6x4cm
- 29-30 Brosch med delvis lackad ovansida och blankt inre. Papper, lim,
shellack, silver, fjäderstål. ca: 16x11x5cm
- 31-32 Brosch rund. Papper (gummiimpregnerat), lim, shellack, silver,
fjäderstål. ca: 9x9x5cm
- 33-34 Brosch. Papper (gummiimpregnerat), lim, shellack, silver,
fjäderstål. ca: 11x9x7cm
- 35-36 Axelbrosch, helblank. Papper, lim, shellack, silver, fjäderstål.
ca: 22x14x10cm
- 37 Halskrage, delvis lackad yttersida och helblankt inre. Papper, lim,
shellack. ca: 35x40x17cm

Foto: Hanna Liljenberg om ej annat anges.

Modell: Lisa Liljenberg sid: 25, 27, 30, 31, 33, 35, 37

